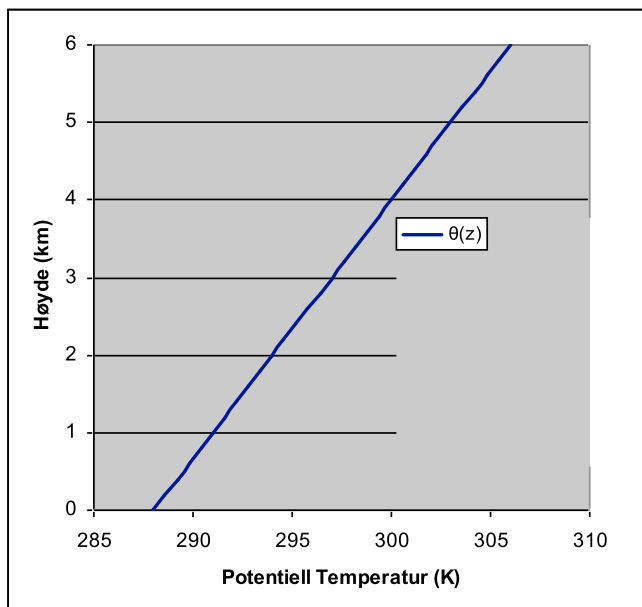

Eksamen GEF2200

Figur 1. Skisse over initialprofilen av $\theta(z)$ før grenselagsblanding

Oppgave 1.

- Anta at potensiell temperatur ($\theta(z)$) er som gitt på figur 1 ($d\theta/dz = 3$ K/km) fra bakken og oppover. Anta at det begynner å blåse en vind slik at det dannes mekanisk turbulens pga. friksjon ved bakken. Forklar hvordan det dannes et grenselag (anta at toppen av dette laget ligger i 2 km høyde). Tegn inn et nytt profil for $\theta(z)$ etter at grenselaget er dannet.
- Forklar hva vi mener med størrelsen turbulent kinetisk energi (TKE). Hvilke prosesser bidrar til dannelse og tap av TKE?
- Før blandingen var spesifikk fuktighet, q (g/kg), konstant under 2 km, og det var skyfritt. Etter dannelsen av grenselaget dannes det skyer i toppen av grenselaget. Forklar hvorfor det dannes skyer. Oppgi ut fra avlesning på sondediagrammet intervallet for mulig spesifikk fuktighet før blandingen.

Løsning: Etter blandingen blir θ konstant i blandingslaget. θ blir her ca. 291 K. Før blanding er temperaturen i 2 km høyde ca. $+2^\circ\text{C}$, dvs. at spesifikk fuktighet må være mindre enn ca 5 g/kg, ellers vil det være overmetning og skyer. For at det skal kunne dannes skyer etter blanding må vi da ha overmetning. Temp. i toppen av blandingslaget er da ca. -3°C (ser bort fra frigjøring av latent varme). Overmetning krever at $q > 4$ g/kg. Intervallet er da mellom 4 og 5 g/kg.

- d. Fra observasjoner av vertikalbevegelse, temperatur og spesifikk fuktighet har vi en tidsserie gitt i tabell 1. For w og q er det avviket fra middelet som er gitt, mens for T er det temperaturen selv som er gitt. Beregn de turbulente vertikale fluksene av følbare og latent varme.

w' (m/s)	-0.6	0.4	0.8	-0.3	0.3	-0.5	0.3	0.7	-0.5
T (K)	288	288.4	288.6	287.5	287.3	288.6	289	288.4	288
q' (g/kg)	-0.05	0.04	0.14	-0.18	0.15	-0.06	-0.5	-0.09	-0.08

Løsning:

Må først beregne temperaturavvikene T' og deretter gjøre en Reynoldsmidling for å finne $\overline{w'T'}$ og $\overline{w'q'}$.

$$\overline{w'T'} = \frac{1}{9} \sum_{i=1}^9 w'_i T'_i \quad \text{og tilsvarende for } \overline{w'q'}$$

Den vertikale turbulente fluksen av følbare varme (likning 9.9 i W&H) er gitt ved

$$Q_{SH} = \rho \times c_p \times \overline{w'T'}$$

Setter inn og finner $Q_{SH}=99 \text{ Wm}^{-2}$

Fluksen av latent varme er gitt ved

$$Q_{LH} = \rho \times L_v \times \overline{w'q'}$$

Setter inn og finner $Q_{LH}=125 \text{ Wm}^{-2}$

I oppgaven over trenger du:

$$c_p = 1004 \text{ J/(K*kg)}$$

Spesifikk varmekapasitet for luft ved konstant trykk

$$\rho = 1.2 \text{ kg/m}^3$$

Tettheten til luft.

$$L_v = 2.5 \times 10^6 \text{ J/kg}$$

Spesifikk fordampningsvarme for vann

Oppgave 2

Figur 2. Skisse av atmosfærelaget og relevante strålingsflukser for bruk i oppgave 2.

Temperaturen i atmosfærelaget er $T=T_a$. T_a er initialt 260K.

- a. Anta de eneste energifluksene som påvirker atmosfærelaget mellom z_1 og z_2 er absorpsjon av langbølget stråling fra bakken ($F_s \uparrow$) og utsendelse av langbølget stråling fra laget selv. Vis at temperaturendringen i atmosfærelaget blir -0.46 K/h.

Løsning: Netto energitap pga. stråling $\left[-\frac{dF}{dz} \right]$ er -38.4 Wm^{-2}

Oppvarmingsraten er gitt ved likning 4.52 i W&H

$$\rho \times c_p \times \frac{dT}{dt} = -\frac{dF}{dz} \quad \text{Løser mhp. } \frac{dT}{dt} \quad \text{og finner} \quad \frac{dT}{dt} = -0.46 \text{ K/h}$$

- b. Dersom bakketemperaturer er konstant, hvordan vil temperaturendringen endre seg med tiden. Begrunn svaret.
- c. Videre i oppgaven skal vi anta at temperaturendringen i laget konstant lik -0.46 K/h som vi fant i oppgave a, selv om den i virkeligheten vil endre seg med tiden. Med denne antagelsen, hvor lang tid går det før vi får overmetning og hva er temperaturen i atmosfærelaget da.

Løsning: Fra sondediagrammet finner vi at metningsblandingsforholdet ved $T_a=260\text{K}$ er ca. 2.2 g/kg, dvs. luften er i utgangspunktet undermettet. Ved $p=600\text{hPa}$ finner vi fra sondediagrammet at for $w=1.5$ g/kg vil metning finne sted ved $T_a=255\text{K}$ (-18°C), som er duggpunktstemperaturen. Med avkjølingsrate på -0.46K/h tar det $5/0.46=10.9$ timer til metning inntreffer.

- d. Likningen under beskriver en viktig sammenheng i skyfysikken, forklar hva likningen beskriver.

$$\frac{e'}{e_s} = \left[\exp \frac{2\sigma'}{n'kTr} \right] \left[1 + \frac{imM_w}{M_s \left(\frac{4}{3} \pi r^3 \rho' - m \right)} \right]$$

- e. Vi antar at vi i luften har fuktige aerosoler som hver inneholder $1.0\text{E}-19\text{kg}$ (NH_4)₂SO₄. Konsentrasjonen (n_p) av disse partiklene er 10^6 pr. liter luft. Forklar ut fra figur 3 hvor stor overmetningen må være for at disse aerosolene skal aktiveres til skydråper. Hvor stor vil radiusen til dråpene være 10 timer etter aktiveringen?

Løsning: 10 timer etter aktiveringen er temperaturen i laget $T_a=255-0.46*10=250.4\text{K}$ (-22.7°C) Ved denne temperaturen er w_s ca. 1.1g/kg (fra sondediagrammet).

Masse vann pr. m^3 luft som har kondensert blir da 0.4 g/kg.

Multipliserer med tettheten til luften for å få masse vann pr. m^3 luft (ρ_{LW}).
 $\rho_{LW} = 0.4 \text{ g/kg} * 0.6 \text{ kg/m}^3 = 0.24 \text{ g/m}^3$

Volumet av vann i dråpene pr. m^3 (V_{LW}) er gitt ved

$$V_{LW} = n_p \times 1000 \times \frac{4}{3} \pi r^3$$

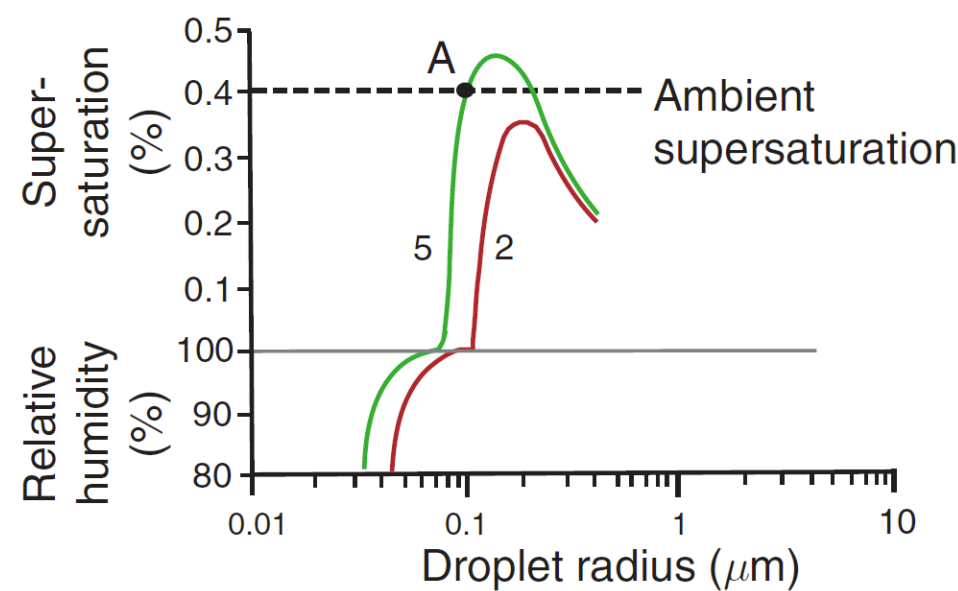
Bruker tettheten av vann $\rho_w = 1000 \text{ kg/m}^3$

Får da en likning som kan løses mhp. dråperadius r .

$$n_p \times \frac{4}{3} \pi r^3 \times 1000 \times \rho_w = 0.24 \text{ g/m}^3$$

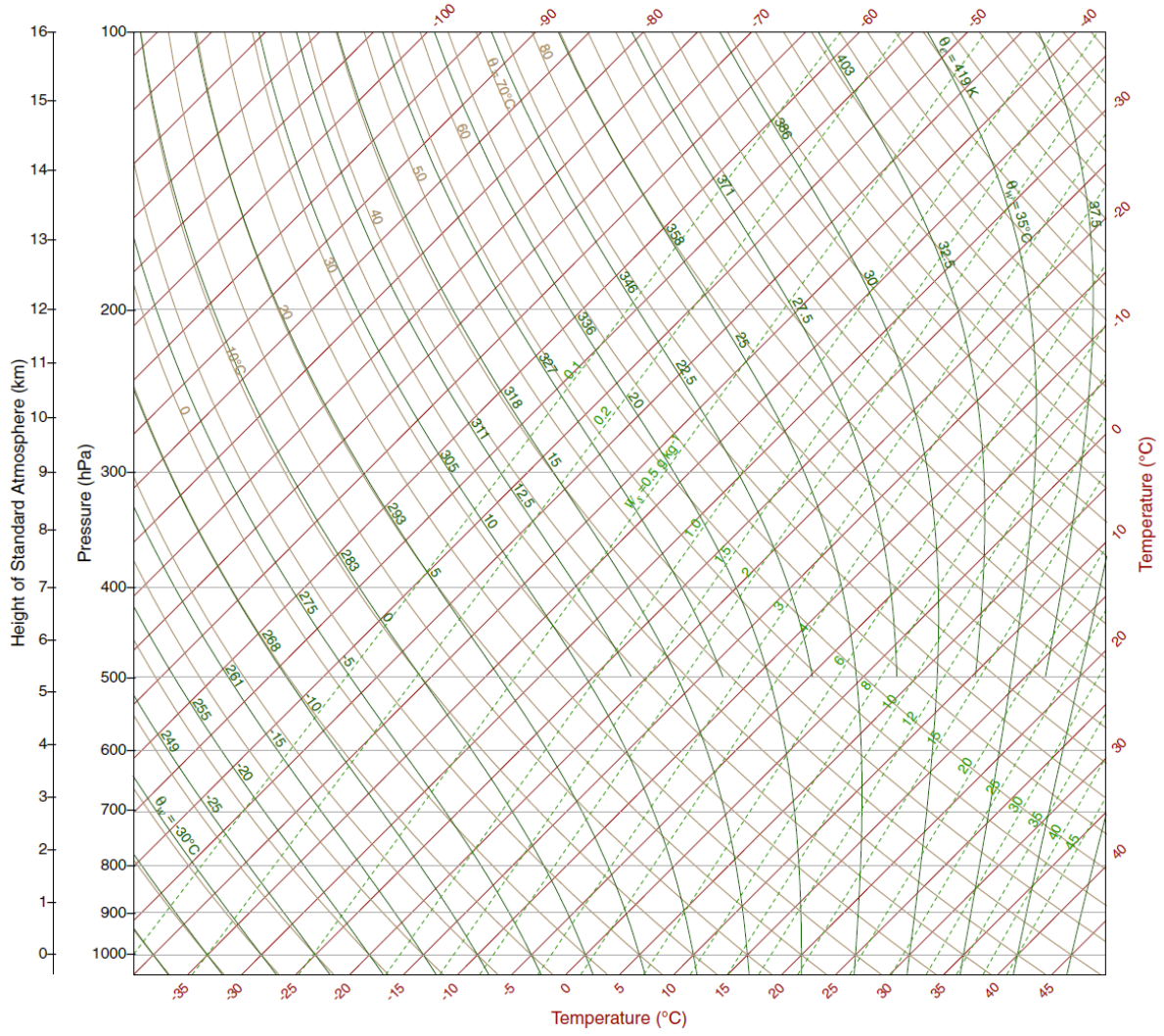
$$\Rightarrow r = 38.6 \mu\text{m}$$

- f. For at det skal dannes nedbør effektivt er det vanligvis nødvendig at det først dannes ispartikler. Forklar hvordan denne mekanismen virker.

Figur 3. Köhler-kurver for fuktige aerosoler som inneholder hhv. $1.0\text{E-}19\text{kg}$ $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ (rød kurve merket 2) og $1.0\text{E-}19\text{kg}$ NaCl (grønn kurve merket 5).

Skew T - ln p Chart

Courtesy of Jennifer Adams, COLA